

Les, ktorý vydrží viac: ako reagovať na suchu a extrémny v praxi

29.6.2026 - Kristína Bocková | WWF Slovensko

Posledné roky prinášajú do slovenských lesov niečo, čo lesníci dobre poznajú, ale čoraz ťažšie predvídajú - dlhé obdobia sucha, teplotné extrémny, meniace sa podmienky obnovy a rastúcu neistotu. Kým kedysi sa o klimatickej zmene diskutovalo najmä v modeloch, dnes ju mnohí vidia priamo v porastoch.

Medzinárodný projekt ForestConnect preto v niekoľkých krajinách karpatsko-balkánskeho regiónu otvára jednoduchú otázku: Dá sa les pripraviť na meniace sa podmienky tak, aby zostal funkčný aj pre človeka, aj pre druhy, ktoré od neho závisia?

O tom, aké aktivity priniesol tento projekt do Slovenského raja, sme sa rozprávali s expertom na ochranu lesov Michalom Némethym z organizácie WWF Slovensko a Marekom Leskovjanským, vedúcim odboru pre ochranu prírody na Správe Správy Národného parku Slovenský raj.

Projekt ForestConnect pracuje s pojmom „odolnosť lesa“. Čo si pod tým môžeme predstaviť?

Michal Némethy:

Odolnosť lesa v krátkosti znamená schopnosť zvládnuť zmenu bez kolapsu jeho funkcií. V projekte ju vnímame veľmi prakticky - ako kombináciu druhovej, priestorovej a vekovej rozmanitosti lesa a krajiny.

V projekte pracujeme s dvoma úrovňami - s rôznorodosťou krajiny aj so štruktúrou lesa. Krajina by mala tvoriť mozaiku rôznych biotopov a les by nemal byť rovnaký v celom priestore ani veku. Práve takýto systém si vytvára určité ‚zálohy‘ - keď niektoré časti zlyhajú, iné fungujú ďalej. Zároveň takáto heterogénna krajina vytvára širšie spektrum podmienok a tým aj priestor pre väčšie množstvo druhov.

Pre veľké šelmy je zároveň dôležitá aj priechodnosť územia a sezónna dostupnosť potravy. V rámci projektu sme preto testovali opatrenia, ktoré kombinujú lesnícke poznanie s poznatkami o fungovaní biotopov. Aktivity sa realizovali vo viacerých krajinách Karpatského oblúka a Balkánu, aby vznikli prenositeľné skúsenosti.

V Slovenskom raji ste neostali len pri analýzach. Čo sa robilo priamo v teréne?

Marek Leskovjanský:

Išli sme do konkrétnych opatrení. Na nelesných plochách v lesných celkoch, prebehla obnova viac ako 4 hektárov lúk mulčovaním, dodatočne sme vysadili plané ovocné dreviny - približne 30 planých jabloní, 5 hrušiek a 15 čerešní vtáčích a z projektu sa podarilo podporiť aj tradičné kosenie Kopaneckých lúk (pozn. ďalších 5ha). V rámci lesných biotopov prebiehali výchovné zásahy na viac než 36 hektároch, ochrana, podsadby, a vnášanie odolných druhov miestnych drevín.

Veľká časť práce bola aj o monitoringu - využívali sme viac ako 40 fotopascí, ale aj systematické zimné sledovanie pohybu zveri. Išlo o spoločnú akciu, pri ktorej sa po snežení nechalo územie niekoľko dní bez rušenia a následne sa na vopred stanovených transektoch stopovalo prakticky celé

územie parku. Podarilo sa zorganizovať tri kolá takéhoto monitoringu. Takéto akcie prepájajú zamestnancov národného parku, lesníkov, ochranárov, poľovníkov aj dobrovoľníkov a vytvárajú platformu pre spoločné diskusie a hľadanie riešení. Kombinácia fotopascí a plošného zimného sledovania zároveň poskytuje komplexnejší obraz o výskyte a využívaní územia veľkými šelmami.“

Dôležité je, že tieto opatrenia nie sú izolované. Snažíme sa vytvárať mozaiku rôznych typov prostredia. Zároveň je dôležité povedať, že zásahy neprebiehali v jadrových územiach, ale v hospodársky využívaných lesoch mimo nich – teda v podmienkach, ktoré sú bežné pre prax.

Ovocné stromy môžu niekomu znieť skôr ako ovocinárstvo než lesníctvo. Prečo práve tie?

Michal Némethy:

To je častá otázka. Nejde o zakladanie sadov. Hovoríme o pôvodných planých druhoch, ktoré historicky patrili do lesnej krajiny, ale z mnohých lokalít postupne mizli.

Výskumy ukazujú, že práve druhová pestrosť a prítomnosť plodiacich drevín pomáhajú vytvárať stabilnejšiu potravnú ponuku počas roka, dopĺňajú ponuku tvrdých lesných plodov a podporujú mozaikový charakter prostredia. To je dôležité pre množstvo organizmov – od opel'ovačov cez vtáky až po veľké cicavce ako napríklad medvede.

• Znižovanie konfliktov s veľkými šelmami

Keď hovoríme o veľkých šelmách - aká je vlastne súvislosť medzi medvedom a ovocnými stromami?

Marek Leskovjanský:

Často sa na veľké šelmy pozeráme len cez predáciu. Ale napríklad medveď je v našich podmienkach vo veľkej miere rastlinný konzument. Dôležitá nie je jedna konkrétna drevina, ale to, že počas sezóny existuje postupná ponuka potravy – od bylín cez plody až po semenné roky drevín. Ak sa takéto zdroje znižujú alebo sú menej predvídateľné, mení sa správanie zvierat.

Znamená to, že takéto opatrenia môžu pomôcť aj pri znižovaní konfliktov medzi človekom a šelmami?

Michal Némethy:

Nie je to univerzálne riešenie, ale je to jedna z vrstiev riešenia. V odborných podkladoch projektu sa ukazuje, že meniac sa dostupnosť prirodzenej potravy môže zvyšovať tlak na presuny zvierat a tým aj pravdepodobnosť konfliktov. Preto sa nepozeráme len na populácie šeliem, ale aj na kvalitu prostredia, ktoré využívajú.

Zároveň platí, že práve vytváranie a priestorové rozloženie potravných zdrojov môže byť nástrojom, ako do určitej miery usmerňovať pohyb a využívanie krajiny šelmami aj ich korisťou. Vedecké poznanie v tejto oblasti je však zatiaľ limitované a možnosti cieleného usmerňovania pohybu šeliem prostredníctvom takýchto opatrení sa ešte len overujú v praxi.

Projekt naprieč hranicami karpatského oblúka

Čo vás v projekte najviac prekvapilo pri zahraničných partneroch?

Marek Leskovjanský:

Možno to, že mnohé opatrenia sú veľmi jednoduché. V Čiernej Hore napríklad po požiaroch využili odumreté drevo na vytváranie terás proti erózii a následne tam vysádzali plané hrušky. Na iných miestach sa obnovovali zarastajúce lúky a pasienky alebo sa pracovalo s podporou prirodzeného zmladenia namiesto plošných zásahov.

Ukazuje sa, že adaptácia nemusí vždy znamenať drahé technológie. Často ide o lepšie čítanie krajiny.

Čo by ste si želali, aby si z projektu odniesli slovenskí lesníci?

Michal Némethy:

Že adaptácia nemusí byť v opozícii voči lesníctvu. Naopak – lesníci budú jedni z prvých, ktorí dôsledky klimatickej zmeny pocítia a budú ich musieť manažovať.

ForestConnect nie je o tom nahradiť hospodárenie. Skôr o tom doplniť ho o opatrenia, ktoré zvyšujú odolnosť krajiny. Príklady zo Slovenského raja ukazujú že v praxi je to viac než možné a to vrátane zosúladenia s prísnejšími požiadavkami na manažment v C zónach národných parkov.

A posledná otázka - podľa čoho spoznáme o desať rokov, že to malo zmysel?

Marek Leskovjanský:

Ak budeme mať les, ktorý aj po extrémnom lete dokáže regenerovať, ak v ňom zostane priestor pre prirodzené procesy aj rozumné hospodárenie a ak sa nebudeme stále častejšie pýtať, prečo nám niečo prestalo fungovať. To bude dobrý signál.

Les nevyrieši zmenu klímy. Ale môže rozhodnúť o tom, ako ju zvládneme.

Rozhovor spracovala Kristína Bocková, WWF Slovensko,

Fotografie: Správa NP Slovenský raj, Infografiky: Projekt ForestConnect

Doplňujúce informácie o projekte

Medzinárodný projekt ForestConnect prepája krajiny **karpatsko-balkánsko-dinarského regiónu** s cieľom posilniť ekologickú prepojenosť krajiny, zvýšiť odolnosť lesných ekosystémov voči klimatickej zmene a podporiť praktické riešenia pre spolužitie človeka a voľne žijúcich živočíchov, najmä veľkých šeliem.

Do projektu sú zapojené partnerské organizácie a inštitúcie z viacerých krajín regiónu vrátane **Slovenska, Rakúska, Bulharska, Rumunska, Srbska, Čiernej Hory a Ukrajiny**. Partneri testujú a vyhodnocujú konkrétne opatrenia v rôznych podmienkach – od obnovy mozaikovej krajiny, podpory prirodzenej obnovy lesa, práce s ovocnými drevinami až po monitoring výskytu veľkých šeliem a posilňovanie ekologických koridorov.

Na Slovensku sa aktivity projektu realizovali najmä **v území Národného parku Slovenský raj** a zahŕňali terénne opatrenia, monitoring, odbornú spoluprácu aj zdieľanie skúseností medzi ochranármi, lesníkmi, poľovníkmi a ďalšími odborníkmi.

Súčasťou projektu boli aj odborné školenia a vzdelávacie aktivity pre expertov, pracovníkov štátnej správy a odborne spôsobilé osoby v oblasti ochrany prírody a krajiny, ktorých sa zúčastnilo viac ako 170 účastníkov.

Projekt ForestConnect je realizovaný v rámci programu **Interreg Danube Region Programme** a spolufinancovaný z fondov Európskej únie (ERDF). Aktivity na Slovensku sú spolufinancované zo štátneho rozpočtu SR prostredníctvom MIRRI SR.

<https://wwfsk.org/article/les-ktory-vydrzi-viac-ako-reagovat-na-sucho-a-extremy-v-praxi>